Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Bahlmann Pescatore Due

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Ιουλίου 1984.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

K. Bahlmann

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 30 ΜΑΪΟΥ 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Εισαγωγή

1.1. Τα κύρια περιστατικά της υποθέσεως

Τα κύρια περιστατικά της παρούσας διαφοράς είναι απλά. Η προσφυγή που άσκησε η εταιρία Ferriera Valsabbia SpA, στρέφεται κατά της αποφάσεως της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 1983, με την οποία της επιβλήθηκε πρόστιμο 284 240 000 λιρετών λόγω παραβάσεων του άρθρου 60 της Συνθήκης ΕΚΑΧ που είχαν διαπιστωθεί σχεδόν δύο έτη νωρίτερα (κατά τη διάρκεια ελέγχου που διενεργήθηκε μεταξύ της 14ης Σεπτεμβρίου και της 2ας Οκτωβρίου 1981).

1 — Μετάφραση από τα ολλανδικά.

Λαμβάνοντας υπόψη και τις προθεσμίες λόγω αποστάσεως, η απόφαση μπορεί να θεωρηθεί ότι κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 21 Ιουλίου 1983. Η προσφυγή περιήλθε και πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου μόλις στις 19 Σεπτεμβρίου 1983. Επομένως, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής που καθορίζει το άρθρο 39 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ είχε λήξει ήδη από 18 ημέρες, αν ληφθούν υπόψη οι προσθεσμίες λόγω αποστάσεως που προβλέπει ο κανονισμός διαδικασίας. Στηριζόμενη στην εν λόγω μη τήρηση των προθεσμιών, η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου με το υπόμνημά της της 4ης Οκτωβρίου 1983.

Οι κυριότερες δυσχέρειες που ανακύπτουν από την εξέταση της εν λόγω ένστασης προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από τον ιταλικό νόμο 742, της 7ης Οκτωβρίου 1969, περί αναστολής των δικονομικών προθεσμιών κατά τις θερινές διακοπές (GU 281 της 6. 11. 1969). Παρ' όλον ότι ο νόμος αυτός δεν είναι δυνατό να θίξει *νομικώς* τη φύση του άρθρου 80 του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου, *κατ' ουσία*, τόσο από τις γραπτές όσο και από τις προφορικές παρατηρήσεις των διαδίκων, καθώς και από τις διευκρινίσεις της προσφεύγουσας κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, προκύπτει ότι ο παραπάνω νόμος δυσχέρανε σημαντικά τη δυνατότητα ασκήσεως του δικαιώματος υπερασπίσεως έναντι αποφάσεων της Επιτροπής όπως η υπό κρίση.

1.2. Οι βασικοί λόγοι απορρίψεως της ένστασης

Βάσει της δικογραφίας της υπόθεσης και ενόψει των προφορικώς αναπτυχθέντων κατά τη συνεδρίαση της 5ης Απριλίου 1984, θεωρώ ότι η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεώς της της 4ης Οκτωβρίου 1983 είναι προφανές ότι πρέπει να απορριφθεί λόγω των σημειωθέντων περιορισμών του δικαιώματος υπερασπίσεως. Το συμπέρασμα αυτό είναι κατ' εμέ προφανές και για τους ακόλουθους δύο λόγους.

Πρώτον, κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, η Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτησή μου, αναγνώρισε ότι η ίδια προκάλεσε κατά μεγάλο μέρος τη μη τήρηση της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής που αντιτάσσει στην προσφεύγουσα. Ειδικότερα, προκάλεσε την υπέρβαση της προθεσμίας, κοινοποιώντας την επίδικη απόφαση λίγο πριν από την έναρξη μιας περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας στην Ιταλία όλοι οι δικηγόροι, όπως και όλοι οι συνεργάτες τους, απουσιάζουν σε διακοπές λόγω του προαναφερθέντος νόμου του 1969 περί δικονομικών προθεσμιών. Κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής αναγνώρισε ανεπιφύλαχτα ότι, όσον αφορά το σημείο αυτό, η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεώς της δεν είχε λάβει υπόψη τη σημασία του νόμου στην πράξη.

Δεύτερον, κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, από τις διευκρινίσεις στις οποίες προέβησαν αντίστοιχα ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου και ο Πρόεδρος της Ενώσεως Δικηγόρων της Brescia, καθώς και ο δικηγόρος που επικουρεί την προσφεύγουσα στις υποθέσεις ΕΚΑΧ, προκύπτει ότι ο εν λόγω νόμος είχε ως συνέπεια:

1) να είναι κλειστή η νομική βιβλιοθήκη του δικηγορικού συλλόγου της Brescia,

2) το προσωπικό των δικηγορικών γραφείων να λαμβάνει κατά κανόνα άδεια για θερινές διακοπές κατά το χρονικό διάστημα από 1ης Αυγούστου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου,

3) ο δικηγόρος της προσφεύγουσας που χειρίζεται υποθέσεις ΕΚΑΧ να λείπει επίσης σε διακοπές κατά το χρονικό διά-

στημα της κατά νόμο αναστολής των δικονομικών προθεσμιών και

4) η κεντρική νομική βιβλιοθήκη στη Ρώμη να μην είναι ούτε αυτή ανοικτή κατά την εν λόγω περίοδο παρά μόνο δύο ώρες την ημέρα.

Τέλος σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε η προσφεύγουσα κατά τη συνεδρίαση και που δεν αμφισβητούνται, προκύπτει ότι αυτή δεν κατόρθωσε να βρει δικηγόρο στη θέση του δικηγόρου που συνήθως χειρίζεται τις υποθέσεις ΕΚΑΧ παρά μόνο κατά τη δεύτερη εβδομάδα του Αυγούστου. Ο άλλος αυτός δικηγόρος, ο οποίος δεν ήταν ειδικός στο δίκαιο της ΕΚΑΧ, κατόρθωσε να συμβουλευθεί τις σχετικές διατάξεις και τη νομολογία μόλις μετά την επαναλειτουργία της περιφερειακής νομικής βιβλιοθήκης της Brescia στις αρχές Σεπτεμβρίου. Με βάση τα δεδομένα αυτά πραγματικά στοιχεία, νομίζω ότι είναι σαφές ότι η δυνατότητα ασκήσεως του δικαιώματος υπερασπίσεως εκ μέρους της προσφεύγουσας εντός της τυπικής προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής που έληγε την 1η Σεπτεμβρίου ήταν σημαντικά περιορισμένη.

1.3. Τα συναφή νομικά ζητήματα

Από συγκριτική εξέταση των νομικών και πραγματικών καταστάσεων δεν προέκυψε το συμπέρασμα ότι και στα άλλα κράτη μέλη υφίστανται ανάλογοι κανόνες σχετικά με την αναστολή των δικονομικών προθεσμιών κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών. Αλλ' ούτε προέκυψε ότι στα λοιπά κράτη μέλη οι θερινές διακοπές συνεπάγονται συνήθως διακοπή της λειτουργίας των δικηγορικών γραφείων σε τόση έκταση, ώστε να είναι δυνατή οποιαδήποτε σύγκριση με την Ιταλία. Το ζήτημα του παραδεκτού της παρούσας προσφυγής, παρά το γεγονός της μη τήρησης της προθεσμίας για την άσκησή της, έχει συνεπώς εξαιρετικό χαρακτήρα και περιορίζεται σε αποφάσεις απευθυνόμενες προς ιταλικές επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια ή λίγο πριν από την κατά νόμο αναστολή των εθνικών δικονομικών προθεσμιών.

Κατά το άρθρο 39 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ, απώλεια δικαιώματος λόγω παρόδου των προθεσμιών δεν δύναται να αντιταχτεί όταν ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει την ύπαρξη τυχαίου συμβάντος ή ανωτέρας βίας. Από μια αρχική δική μου εξέταση του ζητήματος του απαραδέκτου προκύπτει πάντως ότι στην προκειμένη περίπτωση πρέπει κατ' εμέ να ληφθούν υπόψη δύο γενικές αρχές σχετικά με το δικαίωμα υπερασπίσεως. Όπως έχω ήδη σημειώσει, κατά τη δική μου άποψη, ανακύπτει κατ' αρχάς το ερώτημα αν το Δικαστήριό σας μπορεί να κάνει δεκτή την ένσταση απαραδέκτου που προβλήθηκε ενώπιόν του, παρόλο που διαπιστώνει ότι η ίδια η Επιτροπή προκάλεσε κατά μεγάλο μέρος ή εξ ολοκλήρου την υπέρβαση των προθεσμιών, λόγω του χρόνου τον οποίο επέλεξε για να προβεί στην κοινοποίηση της απόφασής της. Δεύτερον, τίθεται το ερώτημα μήπως πρέπει, για λόγους ενδεδειγμένης υπεράσπισης, να αναγνωριστεί μια υπέρτερη αρχή του δικαίου που συνεπάγεται την απόρριψη της ένστασης.

Επειδή δεν μπόρεσα να εντοπίσω νομολογία που να έχει άμεση σχέση με τα προβλήματα της παρούσας υπόθεσης, προτίθεμαι να εξετάσω εκτενέστερα τα διάφορα νομικά ζητήματα προτού διατυπώσω την τελική μου πρόταση.

2. Τα επιχειρήματα της Επιτροπής

Η Επιτροπή στηρίζει την ένστασή της απαραδέκτου στις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 39 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ και του άρθρου 80 του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου. Δεύτερον, δικαιολογεί τη μη δυνατότητα επικλήσεως της ανωτέρας βίας παραπέμποντας στην απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαρτίου 1980 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 154, 205, 206, 226-228, 263 και 264/78 και 31, 39, 83 και 85/79, Ferriera Valsabbia

SpA και λοιποί κατά Επιτροπής, Jurispr. 1980, σ. 907). Στη σκέψη 140 της εν λόγω απόφασης, το Δικαστήριο αναγνωρίζει: «για να θεωρηθεί ότι συντρέχει περίπτωση ανωτέρας βίας είναι ανάγκη η εξωτερική αιτία που επικαλούνται τα υποκείμενα δικαίου να έχει αναπότρεπτες και αναπόφευκτες συνέπειες σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καθιστά αντικειμενικά αδύνατη για τους ενδιαφερομένους την τήρηση των υποχρεώσεών τους, στη συγκεκριμένη δε περίπτωση να μη τους αφήνει περιθώρια για άλλη εναλλακτική λύση από εκείνη της παράβασης της απόφασης 962/77/ΕΚΑΧ».

Το Δικαστήριό σας δεν αναγνώρισε ότι συντρέχει παρόμοια περίπτωση ανωτέρας βίας, σύμφωνα δε με τη σκέψη 141 της εν λόγω απόφασης, «όπως προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, επί 181 επιχειρήσεων επί των οποίων διενεργήθηκε έλεγχος κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιουνίου 1977 και Σεπτεμβρίου 1979, μόνο οι 29 παρέβησαν τις διατάξεις περί κατώτατων τιμών».

Δοθέντος ότι το ιστορικό είναι από πλευράς πραγματικών και νομικών περιστατικών τελείως διάφορο στις προαναφερθείσες σκέψεις, νομίζω ότι η εφαρμογή τους στην υπόθεση εκείνη δεν μπορεί να οδηγήσει στη συναγωγή σαφούς συμπεράσματος για τους σκοπούς της παρούσας διαφοράς.

Μεγαλύτερη συνάφεια με την παρούσα διαφορά παρουσιάζει το ιστορικό από πλευράς πραγματικών και νομικών περιστατικών, στο πλαίσιο του οποίου δεν έγινε επίσης δεκτή η επίκληση της ανωτέρας βίας με την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Φεβρουαρίου 1984 στην υπόθεση 284/82 (Busseni κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 557). Στην υπόθεση εκείνη, η εταιρία Busseni προέβαλε ειδικότερα για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής το γεγονός ότι από τις 17 Μαρτίου μέχρι τις 13 Σεπτεμβρίου 1982 έπαυσε εντελώς να λειτουργεί, έμμεσα, κατόπιν δικαστικής αποφάσεως. Πάντως, το Δικαστήριό σας αναγνώρισε με τη σκέψη 12 της απόφασης ότι, όπως προέκυπτε από τη δικογραφία της υπόθεσης, και παρά την εν λόγω δικαστική απόφαση, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση είχε προβεί κατά την εν λόγω περίοδο σε πράξεις διαχειρίσεως με σκοπό την επαναλειτουργία της και την επιβίωσή της. Εξάλλου, στη σκέψη 11 της εν λόγω απόφασης δίδεται ο ίδιος ορισμός της εννοίας της ανωτέρας βίας, υπό μορφή ευρύτερη από εκείνη της προαναφερθείσας απόφασης στην υπόθεση Valsabbia. Συγκεκριμένα, στην πρώτη διατύπωση προστέθηκε ότι «(η έννοια της ανωτέρας βίας) ακόμα και αν δεν προϋποθέτει απόλυτη αδυναμία, απαιτεί πάντως να πρόκειται για ασυνήθεις δυσχέρειες, ανεξάρτητες από τη θέληση του ενδιαφερομένου προσώπου, οι οποίες φαίνονται ως αναπόφευκτες ακόμη και στην περίπτωση που επιδείχτηκε όλη η δέουσα επιμέλεια».

Ενόψει των περιστάσεων της παρούσας διαφοράς που προαναφέρθηκαν, νομίζω ότι μπορεί να υποστηριχτεί ότι: 1) πρόκειται για «ασυνήθεις» (ή που προσιδιάζουν μόνο στην Ιταλία), 2) ανεξάρτητες από τη θέληση του ενδιαφερομένου (ειδικότερα οι συνέπειες που συνεπάγεται ο προαναφερθείς ιταλικός νόμος σε σχέση με το χρονικό σημείο της κοινοποίησης της προσβαλλόμενης απόφασης) και 3) αναπόφευκτες, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τα βεβαιωθέντα κατά τη συνεδρίαση γεγονότα, η προσφεύγουσα έκανε ό,τι της ήταν δυνατό, ώστε να ασκήσει εγκαίρως το δικαίωμά της υπερασπίσεως και να ανεύρει προς τούτο ειδικευμένο δικηγόρο. Μετά την επίδοση της απόφασης στις 21 Ιουλίου 1983, συνέλεξε σε σύντομο χρονικό διάστημα τα αναγκαία έγγραφα (το εν λόγω χρονικό διάστημα είναι οπωσδήποτε σύντομο σε σχέση με τα δύο περίπου έτη που χρειάστηκε η Επιτροπή για να προετοιμάσει την απόφασή της). Κατόρθωσε,

μάλιστα μετά τρεις περίπου εβδομάδες και παρά το γεγονός ότι τα περισσότερα δικηγορικά γραφεία ήταν κλειστά λόγω του προαναφερθέντος ιταλικού νόμου, να ανεύρει δικηγόρο, αν και μη ειδικευμένο στον τομέα ΕΚΑΧ, που ήταν υποχρεωμένος να συμβουλευτεί το δίκαιο περί ΕΚΑΧ και τη νομολογία επί του θέματος μόλις μετά την επαναλειτουργία της νομικής βιβλιοθήκης της Brescia [1]. Περαιτέρω, από το δικόγραφο της προσφυγής προκύπτει ότι ο δικηγόρος της προσφεύγουσας δεν είχε κατά το χρόνο εκείνο ακόμη συνειδητοποιήσει ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλεπόταν από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ (άρθρο 39) και όχι από την ίδια τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.

3. Συμπεράσματα

3.1. Όπως προαναφέρθηκε και με βάση τον ορισμό της εννοίας της ανωτέρας βίας που περιλαμβάνει η σκέψη 11 της απόφασής σας στην υπόθεση Busseni, θεωρώ ότι συντρέχουν πράγματι λόγοι απορρίψεως της προβληθείσης ενστάσεως απαραδέκτου. Το πλεονέκτημα της λύσης αυτής συνίσταται κατ' ουσία στο γεγονός ότι δεν προσθέτει κανένα νέο ουσιαστικά κριτήριο στην ήδη υφιστάμενη νομολογία.

3.2. Ένα νέο ακριβώς κριτήριο στην νομολογία σας προστίθεται από την κατ' αναλογία εφαρμογή των σκέψεων 21 μέχρι 24 της απόφασης του Δικαστηρίου σας (τέταρτο τμήμα) της 16ης Νοεμβρίου 1983 στην υπόθεση 188/82 (Thyssen AG κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3721), με την οποία διευκρινίστηκε ότι δεν ήταν δυνατό να υποχρεωθεί η Thyssen να καταβάλει πρόστιμο για υπέρβαση ποσόστωσης κατά το πρώτο τρίμηνο του 1981 που οφειλόταν σε καθυστέρηση για την οποία ευθυνόταν η ίδια η Επιτροπή, η οποία της κοινοποίησε την οριστική της ποσόστωση για το τέταρτο τρίμηνο του 1980. Καθ' όμοιο τρόπο, στην παρούσα διαφορά, η κοινοποίηση έγινε λίγο πριν από την έναρξη των διακοπών, κατά τη διάρκεια των οποίων υφιστάμενες κανονιστικές διατάξεις στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος περιόριζαν τις δυνατότητες της προσφεύγουσας να αποφύγει τις συνέπειες για την άσκηση των δικαιωμάτων της που οφείλονται στο χρόνο κοινοποιήσεως της απόφασης της Επιτροπής. Η εφαρμογή της ίδιας νομικής αρχής (σύμφωνα με την οποία είναι αδύνατη η επιβολή προστίμου σε επιχειρήσεις για καθυστερήσεις που προκάλεσε η ίδια η Επιτροπή) είναι δυνατό να συνίσταται στην απόρριψη της ένστασης απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή, καθότι η ίδια προκάλεσε την υπέρβαση των προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής εξ αιτίας του χρόνου τον οποίο επέλεξε για να κοινοποιήσει την απόφασή της. Η επιλογή της ημερομηνίας αυτής, λίγο πριν ο ιταλικός νόμος καταστήσει αδύνατη την ορθή άσκηση του δικαιώματος προσφυγής, θα μπορούσε ίσως να θεωρηθεί ως «τυχαίο συμβάν» κατά την έννοια του άρθρου 39, τελευταία παράγραφος.

3.3. Η επίκληση της αρχής του *«δικαιώματος υπερασπίσεως»*, στην οποία η νομολογία σας αποδίδει τόση σημασία, είναι αντίθετα δυνατό να ισχύσει είτε ως αυτοτελής λόγος απόρριψης της ένστασης, ήτοι προς υποστήριξη της προβαλλόμενης ανω-

1 — Δεν νομίζω ότι είναι ορθή η άποψη που υποστήριξε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με την οποία η προσφεύγουσα όφειλε, αφού έλαβε στις 21 Ιουλίου την απόφαση, να αναζητήσει αμέσως δικηγόρο, χωρίς προηγουμένως να συλλέξει τα σχετικά έγγραφα. Κατά κανόνα, δεν έχει νόημα να επιδιώκονται συμβουλές δικηγόρου χωρίς να προσκομίζονται τα σχετικά έγγραφα. Επιπλέον, στις 21 Ιουλίου, ο δικηγόρος της προσφεύγουσας που χειρίζεται υποθέσεις ΕΚΑΧ είχε ήδη αναχωρήσει για διακοπές και δεν ήταν δυνατό να ανευρεθεί καθ' όλη τη διάρκεια του κρίσιμου χρονικού διαστήματος.

τέρας βίας. Πράγματι, είναι προφανές ότι οι δυνατότητες της προσφεύγουσας να προσβάλει με τον ενδεδειγμένο τρόπο την απόφαση επιβολής προστίμου θίγονται σημαντικά από την απόλυτη σύμπτωση της προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής με το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου ο προαναφερθείς ιταλικός νόμος, στην πραγματικότητα, περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες ασκήσεως του δικαιώματος υπερασπίσεως κατά τους τρόπους που περιέγραψα στις εισαγωγικές μου παρατηρήσεις.

Την αυτοτελή επίκληση του *«δικαιώματος υπεραασπίσεως»* ως υπέρτερης νομικής αρχής ενισχύει ενδεχόμενα το γεγονός ότι στη νομολογία διαφόρων κρατών μελών γίνονται δεκτές εξαιρέσεις από την προθεσμία ασκήσεως προσφυγής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ισχύει η έννοια της «ανωτέρας βίας». Έτσι, κατόπιν συγκριτικής έρευνας, στην αγγλική και ιρλανδική νομολογία δεν είναι τόσο η έννοια της «ανωτέρας βίας» που έχει σημασία, όσο το ζήτημα αν η προκληθείσα καθυστέρηση «συνιστά πράξη που συνεπάγεται σημαντικές δυσχέρειες ή ουσιώδη ζημία για τα δικαιώματα των προσώπων ή παρεμποδίζει την ορθή απονομή της δικαιοσύνης» (βλέπε Supreme Court Act 1981, άρθρο 31, παράγραφος 1). Αλλά και σύμφωνα με τη γερμανική και ολλανδική νομολογία η έννοια της «ανωτέρας βίας» δεν προσλαμβάνει, υπό την έννοια αυτή, αποφασιστική σημασία αυτή καθαυτή, αλλ' εμπλέκονται και άλλοι ευρύτεροι λόγοι που δικαιολογούν τη μη τήρηση των προθεσμιών. Στη γερμανική νομολογία (Bundesverwaltungsgericht 50, σ. 254) απαντάται για παράδειγμα η διατύπωση, σύμφωνα με την οποία η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής συνεπάγεται μόνο την υποχρέωση «να καταβάλλεται εύλογη προσπάθεια ήτοι προσπάθεια που λόγοι επιεικείας μπορούν να απαιτήσουν από ένα διάδικο να καταβάλει, ώστε να χειριστεί την υπόθεσή του ευσυνείδητα και με τον ενδεδειγμένο τρόπο».

Αντίθετα, υπέρ της αποκλειστικής χρήσης του «δικαιώματος για ενδεδειγμένη υπεράσπιση» που συνιστά υπέρτερη νομική αρχή προς *στήριξη* της επίκλησης εκ μέρους της προσφεύγουσας της ανωτέρας βίας τάσσεται το γεγονός ότι το άρθρο 39 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ δέχεται μόνο το «τυχαίο συμβάν» και την «ανωτέρα βία» ως λόγους που δικαιολογούν την υπέρβαση των προθεσμιών. Επομένως, η έννοια «ανωτέρα βία» πρέπει να ερμηνευθεί, σε σχέση με τις δικονομικές προθεσμίες, υπό την έννοια ότι ο διδόμενος στη σκέψη 11 της απόφασής σας της 9ης Φεβρουαρίου 1984 στην υπόθεση Busseni ορισμός της εννοίας αυτής λαμβάνει ειδικότερα υπόψη το κατά πόσο η απόρριψη της ενστάσεως περί ανωτέρας βίας θίγει σοβαρά το δικαίωμα προς ενδεδειγμένη υπεράσπιση, ενόψει των προβαλλόμενων εξαιρετικών και εξωτερικών περιστάσεων και παρά τις σοβαρές προσπάθειες που κατέβαλε η προσφεύγουσα.

3.4. *Συμπερασματικά* σας προτείνω για ένα ή περισσότερους από τους λόγους που ανέφερα χωριστά ή από κοινού:

1. να απορρίψετε την ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής της εταιρίας Ferriera Valsabbia SpA,

2. να επιφυλαχτείτε ως προς τα δικαστικά έξοδα, τα οποία θα επιδικαστούν με την απόφαση επί της ουσίας.